

Sjøfugler i Karmøy

Arnt Kvinnesland

Årsrapport 13 -2017
Mink- og sjøfuglprosjektet

Innhold

Innledning	3
Påvirkningsfaktorer	4
Været	4
Næringsforholdene	4
Jakt	6
Predatorer	6
Sårbare sjøfugler i Karmøy	10
Ternesnes hekkesesong 2017	15
Ankomst	15
De enkelte hekkeplassene	16
Borttrekk	22
Kart over koloniene	23
Bestandsutvikling 2005-17	24
Hekkeresultater 2017	24
Nebb og klør mot sjøfuglene	26
Ringmerking	27
Merketall	27
Kontroller	27
Fargemerking	29
Januartellingene	35

Forsidefoto: Mink ankom til sist også ternekolonien på Bygnes, men de fleste ungene var flygedyktige og unnslopp dermed den sikre død i rovdyrkjeften. 24.7.17.

Rapporten er laget av Arnt Kvinnesland (AKV) som også har tatt bildene. Ferdigstilt 14.11.17. Forkortinger benyttet for observatører/jegere med mange bidrag til rapporten/minkfangsten: KSK Kjell-Sigve Kvalavåg, OKB Oskar K. Bjørnstad, KMA Kenneth Mardal.

Takk til alle som bidro med observasjoner, tellinger, ringmerking og minkjakt i 2017. Oskar K. Bjørnstad som leder Karmøy Ringmerkingsgruppe, har bidratt med mye feltarbeid, og ringmerking, og han har laget egen rapport fra Jarstein naturreservat. Fylkesmannen i Rogaland har bidratt med økonomisk støtte på kr 30 000 til dekning av utgifter knyttet til feltarbeid og uttak av mink.

Kontakt oss. En kontaktliste med jegere som kan være med på utrykninger med hunder eller feller er oppdatert på kommunens nettsider. Kontakter: Naturforvalter Peder Christiansen, okb@fugler.net, arntk@online.no.

Hekkesesongen kort oppsummert:

Resultatene for 2017-sesongen føyer seg inn i en langsiktig trend med nedgang for begge terneartene våre. Antall hekkepar av rødnebbterne svinger mer fra år til år enn for makrellterna. Mens rødnebbterna hadde mer enn dobbelt så mange hekkepar i år sammenlignet med i fjor, gikk antall makrellterner ned. For de øvrige sjøfuglene virket sesongen å være normal med ungeproduksjon som forventet. Det gikk imidlertid svært dårlig for fiskemåken som mistet to av de tre største koloniene til minken. Havhesten fikk knapt nok opp unger i noen av de tre koloniene.

Minken er i ferd med å gjøre comeback flere steder langs Karmøy-kysten til tross for jevnt fangsttrykk. Det kreves enda kraftigere skyts allerede før neste sjøfuglsesong om ikke tapene fra årets sesong skal gjenta seg.

Innledning

Etter hekketida 2017 er det klarere enn noen gang før: vi er i ferd med å miste ternene. Så langt tilbake som fuglehistorikken i Karmøy går, har ternene livet opp i skjærgården vår og hekket i hundretalls. Om få år kan dette eventyret være over om ikke det kommer et vendepunkt svært snart. Det er to kritiske faktorer som vil avgjøre skjebnen til makrell- og rødnebbterna: Vil det være nok overflatefisk i havet, og vil vi få bukt med minkproblemet? En kan heller ikke se bort fra at det er mer rovfugler til stede i skjærgården nå enn for noen tiår siden da ternekoloniene var langt flere og større. Også i år ble voksne terner funnet drept og spist av rovfugler – så langt til sjøs som på Urter. Da er det vel mest sannsynlig vandrefalk som står bak.

Matmangel synes ikke å kunne forklare tilstrekkelig årtens hekkeresultat. Det var normal hekkstart hos begge terneartene, normal eller over gjennomsnittlige kullstørrelser og liten ungedødelighet. Det ble observert at ternene leverte mat til ungene som normalt og en stor del av fisken ble funnet i kort avstand fra koloniene. Noen kolonier utenfor Vest-Karmøy opphørte likevel halvveis ut i rugetida – eggene var sporløst borte uten at det ble sett spor etter mink som predator. I de samme koloniene ble også andre hekkende arter borte, som tjeld og ærfugl. Det underlige er at hekkeplassene som hastig ble totalt forlatt av ternene, lå alle i kort avstand til kolonier som produserte normalt og fikk unger på vingene.

Mink tok beviselig tre av de største koloniene i 2017; på Litle Sandholmen ved Åkrehamn, på Skifteskjer i Føynå og holmen på Veste i Haugesund. Hva som skjedde på Ryvingen, Jegningen, Gråbak og Litle Lamholmen forblir ubesvart. De mest produsierende og største koloniene med makrellterne ble Eidsbotn ved Kopervik, Lauvikjå og Flataskjer på Salvøy, Sårevågen på Mannes og Svorteholmen på Torvastad. Rødnebbternene lyktes best på Salvøy (Flataskjer), på Bygnes og Urter.

Alt i alt kan en konkludere med at årets hekkesesong ikke ble helsvart for ternene, mange unger kom på vingene hos både makrell- og rødnebbterna, men forventningene vi hadde i starten av hekketida basert på alle parene som gikk til hekking, ble ikke innfridd.

De fleste øvrige sjøfugler så ut til å ha en grei hekkesesong med unntak av havhest og krykkje som blir utsatt for lignede problemer som ternene, men der minken erstattes av rovfugler som predatorer. Involverte arter har vist seg å være hubro, havørn og vandrefalk. To av de største og mest produktive fiskemåkekoloniene i kommunen gjennom mange år ble også utsatt for mink i 2017. Koloniene på opp mot 100 par i hver på Veste og på Husøy gikk i rovdyret i løpet av kort tid. Inne på Hydro-området fikk fiskemåkene fred og fikk mange unger på vingene. Fiskemåkene fikk det også godt til på andre industriområder – og på hustak – særlig i Åkrehamn.

Sjøfuglreservatene ble opptalt i regi av Fylkesmannen i Rogaland som en del av del av tellingene som foregår i hele fylket hvert tredje år. Ansvarlig for opptellingene i Karmøy var Oskar Bjørnstad. Værforholdene gjorde at Urter ikke ble talt, det vil skje til neste år. Resultatene av tellingene er sendt fylkesmannen. Overvåkingsprogrammet for sjøfugl Seapop med lokal innsats fra særlig Oskar Bjørnstad og Hans Inge Hansen, resulterte i nye kontroller og merkinger av toppskarv og havhest på Jarstein. I dette prosjektet brukes i tillegg til vanlige ringer også lysloggere, noe som i løpet av få år har gitt overraskende og viktig informasjon om hvor fuglene oppholder seg gjennom året.

Påvirkningsfaktorer

Været

Tre ord kan oppsummere 2017 værmessig: varmt, villt og vått. Det var ikke enkelt å være hverken bonde eller fisker dette året. I hvor stor grad sjøfuglene påvirkes av unormale nedbørsmengder, opprørt sjø og ekstra høyt tidevann er ikke mulig å si, men at egg og unger går tapt under slike forhold er opplagt.

De langt over normale nedbørsmengdene for året fortsatte inn i den sentrale hekketida for ternene. 24.-25.6 var et ekstra heftig uværsdøgn med vestlig kuling, tordenbyger og striregn gjennom hele natta. På Syre ble det målt 43,6mm på ett døgn. Det er drøyt halvparten av total nedbørsmengde for hele juni i et normalår. Mange dager med ekstraordinært høyt tidevann til å være sommer, la beviselig mange reir under vann, verst gikk det ut over makrellternekolonien i Haugavågen der alle reirgropene på skjæret ble oversvømt slik at eggene fløt av sted.

Den uvanlig regnfulle sommeren kan ha bidratt til redusert ungeoverlevelse. Ternene synes likevel å slite mer under lange perioder med sterk pålandsvind selv om det ikke er mye nedbør. Med opprørt hav over lang tid, har nok ternene vansker med å skaffe til veie nok mat til seg selv og ungene rundt mange av de værutsatte koloniene. Selv om sommeren bød på køer av lavtrykk, fikk vi ikke langvarige perioder med vest og nordvest kuling.

Næringsforhold

Rapporter fra lokale fiskere tyder på rikelig med fisk i sjøen gjennom hele sesongen. Det ble tatt opp spesielt mye lyr og makrell som igjen må ha beitet på mindre fisk. Ternene som fikk fred for mink og andre predatorer, produserte likevel relativt dårlig med unger. Det ble funnet få døde unger eller forlatte egg i koloniene til både makrell- og rødnebbterne, så det er vanskelig å forklare hekkeresultatet og hvilken rolle eventuell næringssvikt har hatt. Kanskje ser vi følgene av de siste års rovfiske på leppefisk. Kanskje er det svikt av tobis. At det i 2017 var forbudt for norske fartøy å fiske tobis, forteller vel sitt om nivået på bestanden. Rundt i koloniene ble det matet med en rekke forskjellig fiskeslag. Mot slutten av hekketida ble de flygedyktige rødnebbterneungene i Vorråvågen for en stor del matet med småsei/lyr.

Tre rødnebbterne-kolonier opphørte tidlig i sesongen uten at vi har indikasjoner om at rovdyr eller rovfugler var årsaken. Alle disse var kolonier i de mest værutsatte områdene ved Åkrehamn: Ryvingen, Jegningen og Grasløys. Om mangelfull næringstilgang var årsaken til at koloniene gikk i

oppløsning er altså uvisst. Da skulle vel også rødnebbterne i nærheten, som på Salvøy, også fått problemer. De hadde neppe andre og bedre næringsøksområder. Dessuten trivdes ternene lengst ute i havgapet på Urter hvor de fikk unger på vingene.

Som en følge av predasjonsintensitet og periodevis svak næringstilgang har det i løpet av prosjektperioden skjedd enn forskyvning av ternekoloniene mot vest i kommunen, særlig gjelder det for rødnebbterna. I 2017 var det ikke en eneste koloni øst for Karmsundet og i grenseområdene til Tysvær og Bokn – og kun én koloni i selve Karmsundet, på Bygens. Noen få par gikk til hekking på Husøy i tillegg, men eggene ble borte kort tid etter legging. Det er skjærgården langs vestsida av Karmøy, fra Åkrehamn til Torvastad som nå huser det aller meste av ternene våre. Også Skudenes-skjærgården som hadde hundrevis av hekkende terner ved prosjektstart (2005), var i år så godt som uten terner – og markerer et bunnivå på en langvarig nedadgående trend.

Myndighetene begrenser (endelig) fangst av leppefisk

Fangsten av leppefisk har økt drastisk de siste årene, og det har derfor kommet sterke innstramninger i år. Leppefiske er ettertraktet av oppdrettsnæringen og mandag åpnet fisket nord for Stad. Regiondirektør i Norges Råfisklag, Jan Erik Strøm, sier til NRK at det er bra regjeringen legger til rette for et bærekraftig leppefiske. – Myndighetene legger nå til rette for å finne et nivå som er bærekraftig over tid. Da er det også viktig at reguleringa tar hensyn til at vi har en bærekraftig bestand framover, sier Strøm.

<http://www.rbnett.no/nyheter/2017/08/01/Myndighetene-begrenser-fangst-av-leppefisk-15095115.ece>

Makrellterne med leppefisk (stinte) til en av ungene sine i Vorråvågen, Bygnes 18.6. Det uansvarlig store fisket etter stinte i Karmøy, kan være en viktig grunn til den lave ungeproduksjonen hos makrellterna de siste årene. Vi får håpe at ansvarlige myndigheter legger opp til et fiske som ikke bare er bærekraftig for leppefisken selv, men som innebærer et overskudd stort nok til at terner og andre sjøfugler har nok å leve av.

Jakt

Art	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Rev	26	6	28	9	27	21	22	24
Mår	9+	43	34	25	31	10	2	?
Mink	100	127	70	62	80	94	91	101

Tabellen viser antall innleverte rev og mink for utbetaling av fellingspremie i årene 2010-17 og antall mår som vi har blitt informert om har blitt tatt ut i løpet av 8-årsperioden. Mårene er i hovedsak tatt i feller. Siden måren ikke blir premiært er det tilfeldig hvor mange vi får beskjed om blir tatt. I 2017 har vi ikke fått melding om noen. Minkallet inkluderer 29 individer som er tatt i år, men ennå ikke registret innlevert.

Predatorer

Mink

Kampen mot minken i sjøfuglkoloniene må trappes opp om vi skal lykkes i å bevare de resterende ternekoloniene i den indre skjærgården. Flere jegere med veltrente hunder må oppmuntres til jakt. De som lykkes med fellebruk, må dele sine erfaringer med mange som ikke får mink i fellene.

- 16.1 3 skutt Lauøy-Selen-Sauøy (Ø. Nesheim)
- 24.1 En stor, delvis gråpelset mink fisket stinter ved innløpet til småbåthavna på Årabrot, Åkra (foto over).
- 21.2 1 sett Austnes, Våga (T. Thorsen).

- 31.3 3 ungminker tatt på Fårøy sør for Høvring og 1 på Kråkeholmen sør for Fårøy, dessuten 1 voksen på selve Høvring (Øyvind Nesheim/fylkesmannen).
- 4.3 2 gamle mink skutt på Ytre Lyngholmen, 1 ungmink på Indre Lyngholmen, Vorråvågen. 1 ungdyr skutt på holme Bygnes sør (Ø. Nesheim/fylkesmannen).
- 1.4 1 fjorårsunge skutt på Austnesholmen, Fosen, 1 gammel på Selen og et ungdyr på Stornes, Høynes (Ø. Nesheim).
- 4.4 1 voksen skutt på Sandholmane, Åkra, 1 fjorårsunge på Tindaskjer, Liknes og 1 på Kjenholmen, Høynes (Ø. Nesheim).
- 22.4 Ei fjorårstispe på matjakt på terneskjæret og måkehalvøya i Vorråvågen ved Hydro.
- 27.4 En fjorårsunge tatt på Geitungane og på Litle Flagholmen ved Skudeneshavn, en gammel hunn på Grasløys ved Åkra, en gammel hunn ved Nesjå på Liknes og en gammel hann på Litle Sandholmen, Åkrasanden (Ø. Nesheim).
- 30.4 Fant en mink i Sårevågen, men fikk den ikke (KSK).
- 5.5 1 hannmink skutt nær terneskjærene ved Dale (KSK).

Mink ankom den viktige måke- og ternekolonien på Litle Sandholmen, Åkrasanden, tidlig i hekkesesongen og røvet alt som var av egg slik at fuglene flyktet. Minken ses i graskanten, litt til venstre på det blanke berget midt i bildet. 5.5. Dette var ikke den eneste kolonien som ble minktatt i 2017. Dessverre er jakttrykket i området for svakt for tida. Noen få jegere gjør en kjempeinnsats, men klarer ikke ta ut tilstrekkelig mange dyr til at ternene og de andre sjøfuglene i den indre skjærgården får fred.

- 5.6 Kvalavåg-Visnes for å sjekke for mink. Tok 4 unger på Helganes (KSK).
- 14.7 Til Føynå for å jakte mink. Tok 9. KSK.
- 12.8 Føynå: Fokus på å rydde for mink nær ternekolonien som var på Skifteskjer. Tok 4. KSK.

Rev

- 1.3 Spor sett i snø mellom Mjølhus og Grødemsvatnet.
- 5.3 En rev sett på lyse dagen på vipemarkene på Hemnes/Kvilhaug (O. Vikingstad).

- 20.4 Rev sett Hillesland, Sandhåland og Sæbø i april.
- 11.5 En hannrev skutt Blikshavn.
- 14.6 Fersk reveskitt øst for Dalsvatnet.
- 15.7 Reveskitt på grusvei ved flyplassen SØ. Det skal være hi inne på området. Revehi også funnet på Sund.

Kråke

Kråker er flere ganger sett i krykkjefjellet i Skudeneshavn. Jektteknikken synes å være at flere går i lag inn for å skremme krykkjene av reirene og så rappe egg eller små unger. At det er kråkepar med reir på bakken eller på installasjoner på mange holmer/reservater lengst ute i skjærgården, forteller nok at sjøfuglegg og unger står på menyen.

Havørn

Et titalls havørner opererer i Karmøys skjærgård gjennom hele hekketida. Det synes å gå særlig hardt ut over de store måkene, havhest og gråhegre som har lett synlige reir sett fra luften. Fram til rundt 1995 opplevde ikke sjøfuglene noen angrep fra havørn, så det er klart at sjøfuglbestanden på kort tid har fått et nytt og stort problem hengende over seg.

Vandrefalk

En vandrefalk har slått klørne i en fiskemåke i Hydrokolonien og fortærer måken i veikanten, tilsynelatende uberørt av trafikk og støy. 21.5.

Omtrent i samme antall som havørn opererer vandrefalken blant sjøfuglene hele hekkesesongen. Også denne rovfuglen er et ganske nytt problem for sjøfuglene å hankses med. Først fra århundreskiftet ble falken observert i Karmøy på helårsbasis og på denne tida fant nok også de første hekkingene sted i distriktet vårt. For sjøfuglene utgjør nok falken størst fare for terner og små måker.

Svartbak

Gunnar Lurane på Ferkingstad kunne fortelle at en svartbak i sommer hadde slått ned på og drept en nesten flygestor tjeldunge like ved vipeåkeren – til tross for foreldre til stede. Når svartbaken tar tjeldeunger, kan en lure på hvor mange vipeunger som går i stormåken.

Ravn

Over: Havørn har nettopp slått ned på en rugende toppskarv på Rauneskjer på Ferkingstadøyane. Etter å ha dradd skarven ut av reiret, begynner festmåltidet. Et egg er skviset ut av skarvekroppen.

T.v.: Mens havørna forsyner seg av skarvekjøttet, tar ravn seg av eggene som ligger igjen i reiret.

Sårbare sjøfugler i Karmøy

I den følgende gjennomgangen er rødlistearter i Karmøy prioritert, men også andre lokalt sårbare sjøfugler er tatt med. Enkeltobservasjoner og oppsummerende kommentarer er fra hekketida (april - august). **Rødlistearter** er markert med rødt, de andre er arter som ikke er rødlistet, men som i Karmøy har svært få par, hekker uregelmessig eller på svært få lokaliteter eller har en ugunstig langtidstrend. Bare arter med tilknytning til sjø og strand er med i gjennomgangen. Arter som hekket i forrige århundre, men som synes permanent utgått, er ikke med.

Smålom

For første gang påvist hekkende i Karmøy kommune i 2016. Hekket vellykket i samme vann på Sør-Karmøy også i 2017.

Storlom

Påvist med par i to vann i sommer. Vellykket hekking konstatert i Stiklevatnet.

Storlommen er en sjelden overvintrer i Karmøy, men disse to holdt sammen nord for Husøy/Stutøy hele vinteren 2016/17. Bildet ble tatt 17.2.17.

Havhest

En trist utvikling pågår for arten som etablerte seg i Karmøy på slutten av 1960-tallet og som hadde en solid og bærekraftig bestand på Ferkingstadøyane og Urter i 40 år. For første gang i løpet av disse årene kom det med sikkerhet ikke en eneste unge på vingene på Urter, og det er mulig det samme var tilfelle på Ferkingstadøyane. På den relativt nye hekkeklassen på Jarstein, skal 1 unge ha klart seg (OKB). Matknapphet kan være en grunn til problemene, men konkret kan vi notere økende predasjon gjennom 2000-tallet der både voksne havhester og unger blir tatt på reir. Det er vandrefalk og havørn som er antatt å være de som gjør mest skade. Fortsetter denne utviklingen noen år til, vil ikke bare Karmøy, men Rogaland fylke miste denne hekkefuglen, trolig for godt.

Gråhegre

Sannsynligvis er det en sammenheng mellom oppgang for havørn og nedgang for gråhegre. Det er ingen kolonier på størrelse med de vi hadde fram til 1990-åra. Sju hekkeplasser er i bruk, ingen på Sør-Karmøy mer. Den mangeårige kolonien på Eide ved Kopervik ble ødelagt for godt i år ved at fordi hele granskogen ble saget ned.

Gravand

Omkring 14 okkuperte, årlige revirer, men ungekull vokser kun fast opp på strekningen Liknes-Tarevika på Vest-Karmøy. Predasjon fra mink, rev, gråmåke og svartbak antas å begrense eller hindre vekst i populasjonen.

Det første gravandparet er på plass i Tarevika 7.4. Det er ikke tilfeldig hvor de fagre fuglene ankommer først. Det er de mest attraktive hekkeplassene, de som over tid gir størst utbytte i form av unger på vingene, som «befolkes» først. Manqe er ute etter unqene mens de er små, ikke minst mink oq de store måkene.

Brunnakke

Brunnakken er på randen av utryddelse som hekkefugl i Karmøy. All jakt burde forbys. Det ble ikke gjort funn av reir eller ungekull i 2017, og bare i Heiavatnet og Bøvatnet ble arten sett gjennom hele hekketida.

Brunnakken hekket fra m til 1980-åra ved vann og tjern over hele kommunen, ikke minst i heiene. Den hekket også på holmer i sjøen. Anda er nå direkte trua med utryddelse lokalt. Burde arten snart være kandidat for røddlista? Foto fra Haiavatnet 30.4.

Ærfugl

Dette har vi ikke sett før. Nylagte egg av siland (med bruntone) og ærfugl i samme reir. Dessverre fikk vi ikke se om endene byttet på rugingen, men ærfugl fløy av. Andre gangen vi besøkte Dalstreholmen var reiret t tomt.

Mange ærfugler kom sent i gang denne våren, men etter hvert kom det mange ungekull på sjøen. Også på steder som hadde lav hekkesuksess i begynnelsen av prosjektet, som i Torvastadskjærgården og øst for Karmsundet, Fosen-Høvring.

Siland

Et ungekull på Syre er den første kjente vellykka hekkingen i området på det en kan huske. Utover dette kan det synes å ha vært et heller dårlig år for arten og ingen kull er notert. Et reirfunn ble gjort på Dalstreholmen på Torvastad, men reiret ble overtatt av ærfugl som la egg i samme grop. Som tilholdssted utenfor hekketida og som næringssøksområde skiller strekningen Vorråvågen-Matlandsvågen-Bøvågen i nordre del av Karmsundet seg ut som den viktigste biotop for silanda i kommunen. På vestsida av øya finnes det flest på Mannes-Vea-Kvalavåg og fra Haugavågen til Føynå.

Sandlo

Rundt ti hekkeplasser okkuperes årlig, de fleste på industriområder, noen på sprøyta gjenlegg (får sjelden fred til å få opp unger på slike steder), på åkrer, grusveier og sandstrender. Hekking påvist på fire lokaliteter i år. De årvisse og mest produktive hekkeplassene er Vestheim, Bygnes, Veamyrå, Husøy og ved Hydro. Hekker trolig også årlig på industriområdet på Kalstø, men dette er ikke undersøkt. Mange hekninger ødelegges pga. menneskelig ferdsel og aktiviteter knyttet til arbeid, friluftaktiviteter, hobbyer (hunder) og jordbruk. Voksne sandloer benytter sand- og mudderstrender ved sjøen til matsøk både i og utenfor hekketida.

Hettemåke

Selv om ungeproduksjonen i den største kolonien i Bøvatnet var lavere enn i fjor, må hekkesesongen regnes som vellykket enda et år. Det er den helårlige minkjakta gjennomført av Bøtoppen skole som gjør kolonien mulig. Det største antallet hettemåker i vatnet ble notert 15.5 med ca. 250 individer (K.M. Storesund). Det antas at i overkant av 100 par gikk til hekking. Den nest største kolonien i Karmøy, i Haiavatnet, har slitt med predatorer hvert år. Ca. 20 par gikk til hekking, men bare et titalls unger vokste opp. Kolonien som har vært på Litle Sandholmen ved Åkrasanden ble i år rasert av mink. Noen få hettemåkepar startet opp på Jegningen naturreservat, men eggene ble røvet etter kort tid. To par hekket vellykket sammen med ternene på Flataskjer, Salvøy.

Fiskemåke

Den største kolonien og den som årlig får flest unge på vingene ligger inntil hallene på Hydroområdet. Slik også i år. Tre av de øvrige store koloniene ble tatt av mink: Storeholmen ved Åkrasanden, Husøy og Veste ved Haugesund. Mindre kolonier gikk det bra med bl.a. på industriområder på Østrem og Vea, på tak i Åkra sentrum og på holmer med i jaktområder for mink: i Sårevågen, Mannes og på Dalstreholmen på Torvastad. «Gammeldagse» kolonier i jordbruksstrøk er for tida bare å finne på Vest-Karmøy på strekningen Stava-Sandhåland. Arten er som følge av predasjon helt borte på Øst-Karmøy mellom fra Sørstokke til Falnes og Hillesland, samt på Fosen og fastlandet

Krykkje

Tidlig tilbakekomst: Full vårstemning i krykkjeberget i Skudeneshavn 19.2.17.

- 10.2 2 ind. på sjøen ved hekkeplassen på ferjekaien, Skudeneshavn. Vårens første.
- 17.2 Hekkeplassen i fjellet ved ferjekaien ble inntatt av ca. 25 krykkjer.
- 19.2 Antallet på fjellhyllene hadde økt til ca. 35.
- 21.2 Ca. 40 ind. i kolonien.
- 1.3 42+ i kolonien. De første brakte inn reirmaterialer.
- 3.3 60 i kolonien.

- 6.3 Etter et par dager med kraftig østavind og temperaturfall, var alle krykkjene borte.
- 13.3 Etter sporadiske besøk i perioden 7.-12.3 var krykkjeberget tomt igjen i dag.
- 20.3 Full fart igjen i kolonien med ca. 60 til stede.

Videre utover våren og sommeren lå maks. tallet i kolonien på 30-35 okkuperte reir/reirplasser. Trolig kom kun rundt 5 unger på vingene i kolonien. Egg og små unger forsvant etter hvert. Kråker og skjærer hadde stadige turer i berget, også hubro var på besøk, og minst ei adult krykkje ble tatt (funn av kadaver med ring).

Splitterne

Splitterner har vært på besøk ved ternekoloniene ved Åkrasanden stadig oftere de senere årene, og det er ikke usannsynlig at det ville blitt hekking f. eks. på Litle Sandholmen om kolonien av terner, fiskemåke og hettemåke hadde fått fred over tid. I år var 5 splitterner i området den første uka i juni, men dessverre kom de til en holme med mink, tømt for sjøfugler.

Lunde, teist, alke

Det ble ikke tid nok med gunstig sjøvær til at tellinger kunne si noe om antall og hekkesuksess i år. Teisten er den absolutt tallrikeste med hekking på Jarstein (15+ par), Svortingen ved Åkra, Ferkingstadøyane og Urter med flest hekkepar. Bestanden er trolig i svak framgang. Lunden var til stede ved Ferkingstadøyane og sett med mat for unger her – og for første gang med mat i nebbet flygende inn mot Urter. Et fåtall alker ble sett ved Ferkingstadøyane i hekketida; det ukjent om arten hekker der årvisst.

Lunde ved Ferkingstadøyane 3.5. Ingen vet hvor mange par som fortsatt hekker i reservatet.

Hele rødlista finner du her:

http://www.birdlife.no/innhold/bilder/2015/11/18/3535/fuglerodlista_2015.pdf

Ternenenes hekkesesong 2017

Ankomst

Rødnebbterne, Bygnes 27.5. Selv om ankomsten til hekkeplassene begynner tidlig i mai, starter flertallet eggleggingen først i begynnelsen av juni.

Vårens første terneobservasjon ble ei makrellterne i Eidsbotn 28.4. I følge Artsobservasjoner var dette årets første funn i Rogaland. Siden ble 10 notert på Åkrasanden 1.5 (AO), 1 på Guleholmen i Skudeneshavn 5.5 og 5 i Veavågen samme dag.

Per 14.5 var ennå få makrellterner ankommet, men kolonien i Eidsbotn var på ca. 20 individer. Det var samtidig kun to til stede i Kvalavåg og fire på holmen i Sundsvika. Ennå ingen f. eks. i Sårevågen eller i Haugavågen.

De første rødnebbternene ble 4 på Litle Sandholmen, Åkrasanden 5.5. I Vorråvågen i Karmsundet ble de første (2) notert 12.5. Ankomsten videre gikk ganske sakte for seg og per 13.5 var det flest ved kolonien som har pleid å være på Litle Sandholmen, her rastet ca. 30 i fjæra. 14.5 var det dessuten ca. 20 på Salvøy. De tradisjonelle hekkeplassene ble først fylt opp i slutten av mai og begynnelsen av juni.

De enkelte hekkeplassene

Eidsbotn, Kopervik

Årets største makrellternekoloni lå på dette skjæret inne i Eidsbotn. Hekking har vært vellykka og fri for minken her de to siste sesongene. Et par rødnebbterne fikk opp unger på holmen med furutrær i fjor, men ble plaget og røvet av skjærer i år. Trærne burde fjernes.

- 28.4 1 makrellterne på hekkeplassen, første observasjon av arten i Rogaland denne våren.
- 30.4 4 makrellterner på plass.
- 14.5 20 makrellterner i kolonien.
- 19.5 13 (tilsynelatende) rugende makrellterner på holmen (sett fra land), 1 rødnebbterne på samme sted som et par hekket alene i fjor (indre holmen).
- 6.6 Minst 7 rugende makrellterner (sett fra land) og minst to par med unger. Et par rødnebbterner med egg på den indre holmen – samme sted som året før.
- 25.6 Minst 10 flygedyktige og to øvrige store unger på/ved holmen. Ungen(e) til rødnebbterneparet trolig tatt av skjærer (sett plagende og nærgående).
- 1.7 14+ store og til dels flygedyktige unger i/ved kolonien. 1 par rødnebbterne rastet (begge var merket) på den indre holmen. Med ungfugler sett ellers i området er det å anta at minst 20 makrellterneunger ble resultatet av årets hekking.
- 6.7 11 juv. i/ved kolonien, pluss noen voksne.
- 19.7 Ca. 10 ternere igjen på/ved hekkeplassen. Både ad. og juv.
- 24.7 Alle ternene har reist.

Bygnes sør, Bygnesvågen

- 29.5 1 par kraftig varslende. Ikke landgang. Ruging ble ikke observert. Hannen i paret var merket på Flataskjer, Salvøy 22.6.14 7543285). Ikke mange dagene etterpå, var ternene borte fra skjæret og det er uvisst om de ble utsatt for reirplyndring eller ikke la egg i det hele tatt.

Bygnes nord, Vorråvågen (Søylå og Indreholmane)

- 12.5 2 rødnebbterner på Guleskjerå (samme paret som hekket der i fjor?)
- 19.5 2 makrellterner og ca. 30 rødnebbterner på tradisjonell hekkeplass på holme ved Søylå.
- 27.5 3 par makrellterne har gått til hekking/rugende. 40 rødnebbterner til stede.
- 6.6 14 rugende rødnebbterner og 2 makrellterner på holmene (observert fra land).
- 7.6 Minst 60 terner lettet fra hekkeplassen, nesten alle rødnebbterner.
- 16.6 Reirtelling. Den innerste holmen: 21 reir av rødnebbterne med egg (1x1 egg, 15x2 egg, 5x3 egg). 8 unger merket. Den ytre holmen: 20 reir av rødnebbterne og 4 av makrellterne. 9 unger merket (begge arter). Ingen reir hadde kalde/forlatte egg, og det ble heller ikke funnet døde unger i kolonien. Oppsummert kan en vurdere hekkebestanden til 45 par rødnebbterne og 4 par makrellterne.
- 21.6 Indre holmen: 7 reir med egg av rødnebbterne , 15 unger merket. Ytre holmen: 14 reir med egg av rødnebbterne, pluss 5 unger merket.
- 30.6 5 reir av rødnebbterne med egg som var ble ruget på hver av de to holmene. 5 reir til (begge holmene til sammen). 7 unger ringmerket (ytre holmen).
- 1.7 Et par kurtiserende makrellterner.
- 4.7 Ennå fredelig i kolonien med både unger og rugende rødnebbterner.
- 6.7 Totalt 15 rødnebbterner (3 ruget) i kolonien. Mange har trukket vekk, både voksne og unger.
- 8.7 1 makrellterne og 10 rødnebbterner (ei rugende) ennå i kolonien, men ternene var lettskremte og virret mye rundt utover i vågen, trolig som følge av nærvær av vandrefalk.
- 11.7 Ennå ei rugende rødnebbterne . Totalt 15+ ad. rødnebbterner og 2 makrellterne til stede. De første ungene flyr omkring.
- 13.7 Ca. 10 juv. flyr omkring, og ut fra mating i kolonien trolig et tilsvarende antall ikke-flygedyktige unger ennå på de to holmene. Et par makrellterne med minst en flygestor unge.
- 14.7 Minst 20 ser ut til å bli årets resultat av rødnebbterneunger som kommer på vingene i kolonien denne sommeren. Tallet er lavt i forhold til maks. antall voksne terner i kolonien på det meste. At det er lite samsvar her, er vanskelig å forklare siden dødeligheten har vært lav og svært få reir med egg har blitt forlatt i løpet av hekketida. Inntil nå har heller ikke predatorer vært observert på ferde. Et makrellternepar mater flygedyktig unge og ennå et par rugende rødnebbterne.
- 15.7 Fortsatt opptil 30 ad. rødnebbterner til stede i/ved kolonien.
- 21.7 Ca. 25 voksne og 10 unger fortsatt ved kolonien. Rastet på moloen hvor ungfuglene ble matet med ulike fiskeslag, inkludert leppefisker.
- 24.7 Ca. 10 ad. og 3 juv. fortsatt. Vandrefalk passerte over. Mink i sjøkanten. Dette forklarer trolig hvorfor de siste terneparene mislyktes med å få unger på vingene.
- 26.7 2 ad. og 1 ung rødnebbterne til stede ved hekkeplassen. 1 adult makrellterne fløy omkring.

Husøy/Velde

Rødnebbternepar ved oppstart av hekketida på Eidsknappen industriområde på Husøy, 29.5. Få dager etter legging ble eggene røvet. Senere gikk den mangeårige og store fiskemåkekolonien komplett ødelagt av mink.

- 14.5 2 rødnebbterner på Eidsknappen industrifelt, Husøy
- 30.5 6 rødnebbterner med tilhold på kjent hekkeplass på Sørbøneset, ingen tegn til hekking. 5 par med reir/egg på industrifeltet Eidsknappen, Husøy.
- 6.6 2 rødnebbterner rugende på industriområdet.
- 5.7 Ternene på industriområdet utsatt for mink i likhet med alle de andre hekkefuglene her. Total hekkefiasko for alle. Et par rødnebbterne varslet ytterst på Sørbøneset, men reir/unger ikke funnet.

Sundsvika, Sund

- 12.5 5 makrellterner på holmen i vika.
- 31.5 1 par med reir/rugende.
- 14.6 2 par rugende makrellterner.
- 30.6 En av de fire ungene som ble ringmerket på holmen denne dagen (7543676) ble kontrollert i Danmark 2.8 og viser vellykket hekking til tross for at svarbakparet fikk tre unger på vingene på de samme få kvadratmeterne og ingen terneunger ble sett (fra land) etter merking.
- 2.7 Ett eller kanskje to par markerer unger på holmen.
- 14.7 Ett par makrellterne fortsatt på holmen indikerer at de har unge(r), men ingen sett. Dagen etter ble ingen terner sett.
- 2.8 Se 30.6.

Lauvikjå, Salvøy

- 10.6 9 rugende makrellterner.
- 30.6 18 makrellterner lettet fra skjæret. 6 unger ble funnet og merket. Ett reir med egg som ble ruget på, to reir med døde dununger.
- 13.7 4 unger på vingene pluss en unge på skjæret. KSK.

Flataskjer, Salvøy

- 24.5 10 makrellterner på/ved hekkeplassen (AO).
- 26.5 6 makrellterner og rundt 80 rødnebbterner på plass.
- 6.6 Minst 7 makrellterner rugende (sett fra land). Ikke mulig å telle rødnebbternene på samme måte fra land pga. reirplassering i høyt gras. Vi får ikke talt antall reir i kolonien ved å gå i land fordi noen som bor ved havna ikke tillater forstyrrelse av ternene.
- 14.6 Kolonien har vokst til Karmøys desidert største og anslås til å være på rundt 100 par rødnebbterner og 10 par makrellterner utfra fugler som letter fra reirplasser og henger over holmen når de blir skremt opp av ulike grunner.
- 24.6 Alt ok i kolonien (KSK).
- 30.6 Ennå mange rødnebbterne i sving med mating, men hele 40 satt «arbeidsledige» i fjæra.
- 12.7 Ca. 20 unger på vingene. Flere rødnebbterner som fortsatt ruger.
- 13.7 Ennå normalt koloniliv.
- 20.7 Ternene hadde i hovedsak reist. Det ble bare sett en rødnebbterne ungfugl og en voksen makrellterne sammen med unger på/ved hekkeplassen. Det hurtige oppbruddet fra kolonien kan skyldes forstyrrelser fra rovfugler (vandrefalk) eller mink. Begge predatorer ble sett i området på denne tida.
- 21.7 Koloni er nå forlatt. Kun 2 flyvedyktige unger igjen. Totalt har det neppe kommet mer enn rundt 20 unger på vingene, noe som er et dårlig resultat i forhold til antall hekkepar. KSK.

Sårevågen (innerste holmen), Mannes

- 14.6 6 par makrellterne med egg/unger.
- 30.6 5 store unger av makrellterne ringmerket.
- 12.7 4 unger på vingene, samt 2-3 flygeklare på holmen. KSK.

Terneskjæret ved Østhus/Munkajord

29.5 5 makrellterner på skjæret, KSK. To uker senere var det ingen terner å se.

Ryvingen naturreservat

- 14.6 I alt 13 reir (1x1 egg, 11x2 egg, 1x3 egg) funnet. Noen dager tidligere ble 19 reir ned egg notert (OKB, HIH). Alle rødnebbterne. 14.6 var det ca. 40 terner i luften over hekkeplassen – altså noe flere enn antall reir med egg skulle tilsi. Trolig var predasjon på gang (kråkepar hekket i nærheten).
- 30.6 Ternekolonien var borte med unntak av ei rødnebbterne som lettet. Reservatet var også tømt for andre hekkefugler. Ukjent årsak til tapene.

Jegningen naturreservat

- 5.6 12 makrellterner og 7 rødnebbterner til stede i reservatet (OKB/AO). Egglegging var i gang.
- 10.6 Ca. 50 terner på holmen. Ikke artsbestemt. KSK.
- 14.6 Omkring 35 rødnebbterner fløy opp ved landgang, likevel bare 10 reir å finne med følgende fordeling av reir/egg: 2x1egg, 7x2 egg, 1x3 egg. Makrellterner ble ikke sett. Noen dager tidligere hadde det blitt talt 19 reir med egg og det ble notert at 12 var makrellterne og 7 rødnebbterne (OKB, HIH).
- 30.6 Som på Ryvingen var ternekolonien også her borte, kun ei rødnebbterne til stede sammen med et par tjeld og hettemåke. Det ble søkt med hund etter mink noen dager senere uten å finne spor etter tilhold eller besøk av rovdyret.

Gråbak, Åkrehamn

- 14.6 Ca. 50 rødnebbterner og 3 makrellterner gikk på vingene ved landgang. Reirtelling ga følgende resultat: 6x1 egg, 13x2 egg, 1x3 egg. Anslått bestand: 25-30 par rødnebbterne, 2-3 par makrellterne.
- 1.7 Ternekolonien sporløst borte.

Årabrot (Guleholmen), Åkrehamn

- 15.7 Etter tips om hekking, ble holmen sjekket fra land. Trolig har det hekket noen få par her – mest sannsynlig rødnebbterne som alltid har vært den dominerende arten i området. Denne dagen var det 1 par rødnebbterne med 1 juv. til stede på holmen, samt ei makrellterne. Tre unger av ubestemt art fløy omkring.

Litle Sandholmen, Åkrasanden

- 5.5 7 makrellterner og 4 rødnebbterner på holmen.
- 5.5 Holmen fikk besøk av mink. Alle hettemåkene og de fleste fiskemåkene forlot hekkeplassen. Ternene flyttet i løpet av de neste dagene ut til Storeholmen og gikk siden til hekking der.
- 10.5 5 rødnebbterner satt i fjæra på holmen.
- 13.5 Ca. 30 rødnebbterner til stede på holmen.
- 7.6 Mink hadde utryddet alt av rugende sjøfugl på holmen. 2 splitterterner hvilte i fjæra.

Storeholmen, Åkrasanden

- 31.5 10 rødnebbterner tilsynelatende rugende (observert fra Liknessanden).
- 6.6 Fortsatt minst 10 rugende rødnebbterner på holmen (sett fra land).
- 9.6 I alt ca. 35 rødnebbterner med tilhold på holmen, 2 makrellterner fisket i nærheten.
- 14.6 Opptelling ga 23 reir med egg fordelt slik: 4x1egg, 14x2 egg, 5x3 egg. Med 6 makrellterne i luften er det å anta at minst tre av reira (med 3 egg) var makrellterne. Anslått på grunnlag av antall reirfunn og terner i luften ble bestanden av rødnebbterne anslått til rundt 25 par.
- 16.6 Fortsatt ser alt ut til å være i orden på holmen (sett fra land).
- 1.7 Ingen terner. Også tjeld og hettemåker hadde forlatt holmen, som sannsynligvis hadde hatt mink på besøk.

Kvalavåg

- 26.5 1 makrellterne på den indre terneholmen i havna og ca. 35 rødnebbterner på den ytre.
- 16.6 Tedneholmen/ytre holmen: reirtelling: 3x1 egg, 6x2 egg, 2x3 egg. Begge arter, flest rødnebbterne. Tyttbærholmen/indre holmen: Tyttbærholmen: 2 kull med 2 nyklekte, 2 kull med 3.
- 24.6 Alt ok i de to koloniene (KSK).
- 30.6 Tre makrellterneunger merket på den indre holmen.
- 12.7 Fortsatt noen makrellterner med unger. Rødnebbternene er borte og synes ikke å ha fått unger på vingene i Kvalavåg i år, med unntak av ett par som kan ha lyktes. KSK.
- 20.7 I alt 8 unger av makrellterne kom på vingene denne sommeren og er fortsatt i området sammen med foreldre (KSK).
- 21.7 Kun 1 par makrellterne med 2 unger igjen. KSK.

Haugavågen, Torvastad

- 16.6 Reirtelling: 5x3egg og 3x2 egg.
- 25.6 12 voksne makrellterner til stede på skjæret, men ingen unger sett (med kikkert fra land).
- 30.6 11 makrellterner lettet fra kolonien ved landgang. 4 reir med egg som ble ruget (2x2 egg, 2x3 egg) pluss 2 dununger. Mange egg lå i «hytt og vær» etter at uvanlig høy flo hadde oversvømt det meste av skjæret. Det var ingen store unger eller flygende ungfugler å se i eller ved kolonien.

Kveitevikiå, Torvastad

- 26.5 5 makrellterner på kjent hekkeplass på holme/skjær ute i vika, nær Longøynå.
- 16.6 Ett reir med 3 egg, makrellterne.
- 30.6 Ingen terner.

Svorteskjeret (tidligere «Bolten») og Litle Lamholmen, Dale, Torvastad

- 26.5 10 makrellterner på kjent hekkeplass på Litle Lamholmen. 20 rødnebbterner på Svorteskjeret og 10 på Litle Lamholmen,
- 16.6 Kolonien på Litle Lamholmen var predatert. Alle ternene borte. Reirtelling på Svorteskjeret: 4x1 egg, 11x2 egg 1x3 egg, og på Bolten. Klekking så vidt begynt. Begge arter, men rødnebbterne i flertall (KSK).
- 30.6 Opptelling på Svorteskjeret: 9 reir med egg (3x 1egg, 5x2 egg, 1x3 egg). Unger merket: 7 rødnebbterne, 1 makrellterne.
- 6.7 Alt virket ok i kolonien (sett fra land).

Dale, Dalstreholmen («Pannekakå»)

- 26.5 2 makrellterner til stede på holmen. Hekking ble ikke konstatert senere i sesongen.

Veste, Haugesund

- 26.5 2-3 par makrellterne, 6-8 par rødnebbterne.
- 9.7 Holmen var totalt rensket for fugl. Alle ternene og fiskemåkene borte. Utvilsomt mink som har vært på ferde. Det er første gangen under prosjektet at sjøfuglene har lidd totalt havari her.

Skifteskjer, Føynå

- 26.5 Ca. 40 makrellterner i kolonien. Eggleggingen så vidt i gang. I tillegg 3 rugende ærfugler og 1 par svartbak med reir/egg. Dessuten en flokk på 5 steinvendere i fjæra.
- 15.6 Kolonien predatert av mink. Alle fugler borte (KSK).
- 14.7 15-20 makrellterner som fisker, men ingen hekking på Føynå i år. KSK.

Urter

Terneholmen på Urter nærmest i bildet. Her ytterst i skjærgården lyktes rødnebbterne best i 2017. Skardholmen i nord huser de siste parene av havhest i naturreservatet.

- 26.5 12 rødnebbterner på terneholmen ved «havna».
- 16.6 11 reir med egg på holmen ved «havna»: 7x2 egg, 4x3 egg.
- 30.6 6 rugende rødnebbterner på den nordre holmen. 33 reir med egg på holmen ved «havna» til hovedøya pluss 15 unger merket. En 2-åring sett ved kolonien. Ei rødnebbterne ringmerket på Veste i Haugesund i 2012 var drept og oppspist på reiret. Fot med ring lå igjen i reiret (7505485). 3 makrellterner ble observert på holmen, men uvist om de hekket.
- 21.7 Kolonien har blitt stor. Ca 25-30 rødnebbterneunger på vingene. Merket 7543586-600. Fant ingen unger med ring fra forrige merking. Har nok kommet på vingene. Godt innsig av terner med mat. 1 par makrellterne å se. Ca 20 intakte reir med egg (1-2 egg). 2-3 nyklekte unger. Næstholmen har også fortsatt hekking. To unger på vingene, sett frå båt. 5-7 unger totalt kan ha kommet på vingene på denne holmen nord i øygruppa.

Vågavågen, Fosen

- 30.5 Ei ubestemt terne på stake ytterst i vågen.
- 17.6 3 par rødnebbterner med reir/egg (KSK).

Høvring-Gismarvik

- 30.5 25 makrellterner på/ved holmen i Labbavikjå, minst ti av disse rugende. Et par med tilhold på holme vest for Labbavikjå.
- 30.5 Et par (rugende) rødnebbterner på skjæret i havna Høvring nord.

Guleholmen, Skudeneshavn

- 5.5 1 makrellterne var ankommet.
- 24.5 4 makrellterner på holmen hvorav 3 var merket. Den ene ble avlest og var merket som unge på Bygnes i 2005 (OKB).
- 2.6 3 par makrellterne med reir/rugende. 1 rødnebbterne hvilende.

Grødemsvatnet

- 10.6 Sett fra land: 8 makrellterner sett samtidig når trolig alle i kolonien gikk på vingene. Anslått 4-5 hekkepar.
- 8.7 Ingen tegn til at det har vokst opp unger på holmen i vatnet. 1 ad. makrellterne i Sandve havn trolig fra Grødem-kolonien hvor 1 ruget ennå (omlegging).

Brennevinskjeret naturreservat, Bokn

- 24.5 30 individer av begge arter på denne hekkeplassen som har stått tom omtrent siden reservatet ble opprettet. Ved neste besøk var det ingen terner til stede, så det er usikkert om hekking i det hele tatt fant sted (OKB m.fl.).

Borttrekk

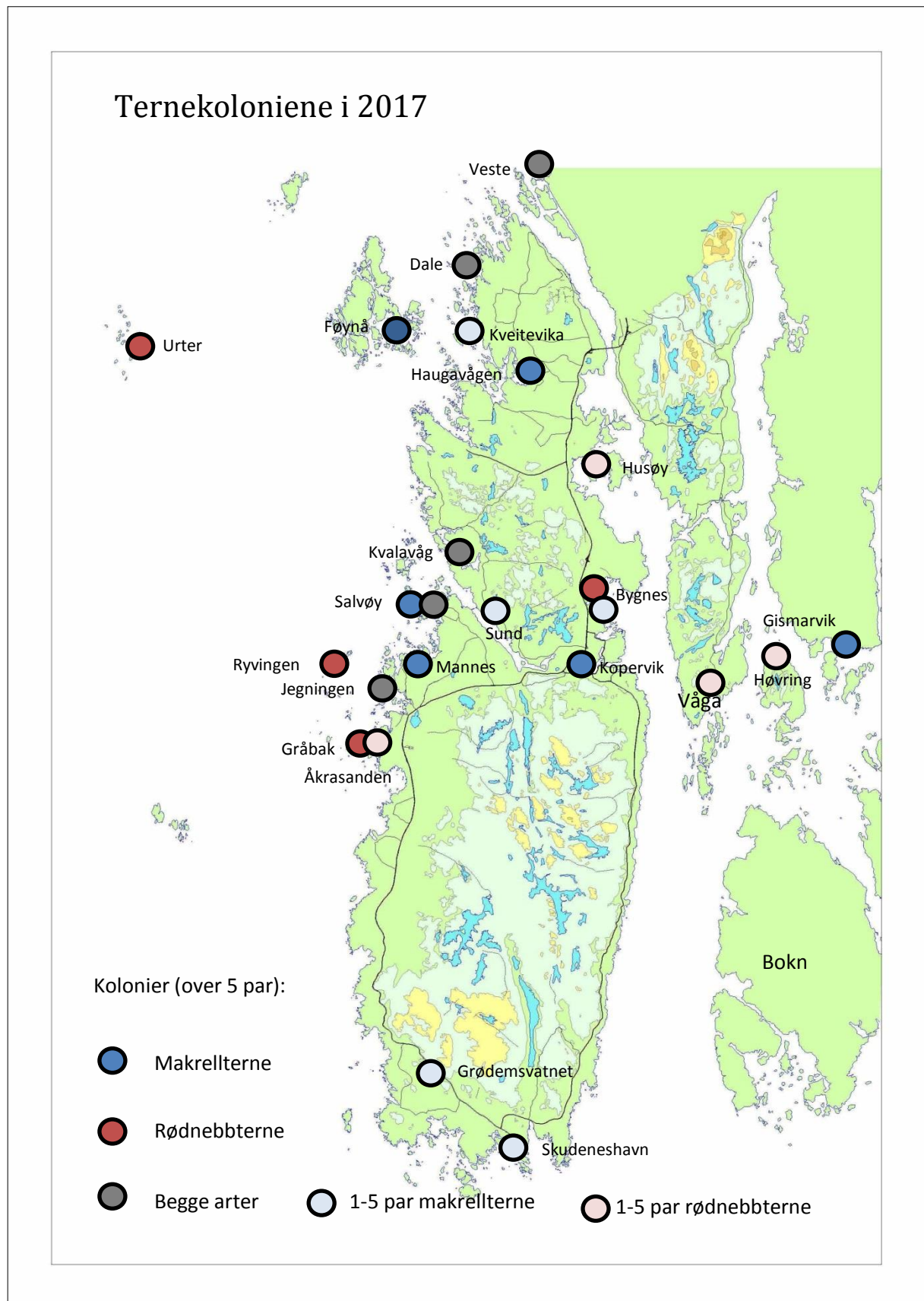
Makrellternene trakk fort og kontant bort etter at ungene var på vingene. De siste observasjonene ble nesten alle gjort ved Stavasanden: Minst 10 fisket her 27.7 og 3 samme sted 31.7. Videre 7 voksne og 1 ungfugl 11.8, 4 voksne og 4 ungfugler 17.8. Ingen observasjoner noe sted etter dette. Ved Haugesund (Gardsvik) ble ei ekstra sen makrellterne notert 13.9 (AO).

Også rødnebbternene forsvant fort, og få ble sett på direkte trekk. 1 ungfugl ved Stavasanden 5.9 og 8.9 ble faktisk årets siste noteringer.

To av makrellternene som rastet på Stavasanden 17.8, en foreldrefugl som holder øye og en unge som trener på stuping og bading ved utløpet av Stolsånå. Familiene holder gjerne sammen etter at de har forlatt hekkeplassene og i alle fall et stykke sørover på den lange ferden til den sørlige halvkula.

Kart over hekkeutbredelse

Bestandsutvikling 2005-2017

Antall hekkende par (reir med egg/unger)

År	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
M	163	185	243	262	231	223	309	210	205	201	64	138	123
R	515	504	424	458	849	553	370	660	39	345	75	161	344

Antall hekkepar bygger på en vurdering av maks. og min. tall av tilstedeværende terner og reirfunn for hvert enkelt år. M = makrellterne, R= rødnebbterne

Antall unger på vingene

År	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
M	65	154	172	117	215	150	43	91	74	235	46	130	59
R	24	86	185	54	363	81	8	228	6	102	7	88	93

Tallene er estimater basert på sesongenes siste tellinger av ungfugler i og ved koloniene.

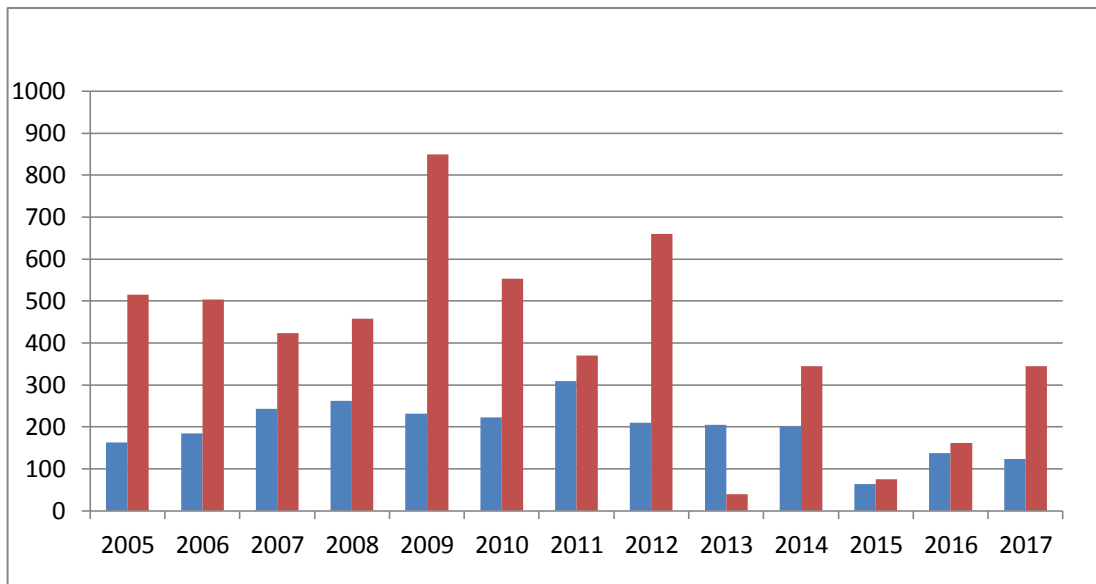
Hekkeresultater 2017

Makrellterna er på defensiven. Med et min. og maks. anslag på 111-135 hekkepar, ender årets sesong på det nest laveste antallet siden starten av prosjektet i 2005. Ingen kolonier i Karmøy hadde over 25 par. Ungeproduksjonen i kolonier som unngikk predasjon ble ganske lav og falt til under halvparten av fjoråret (ca. 59 mot 130). En viktig grunn til det var at mink ødela minst tre av de største koloniene. Anslagsvis kom det et sted mellom 52 og 66 unger på vingene totalt, noe som betyr en unge per to ternepar. Det er sannsynligvis for lite til å opprettholde bestanden på sikt.

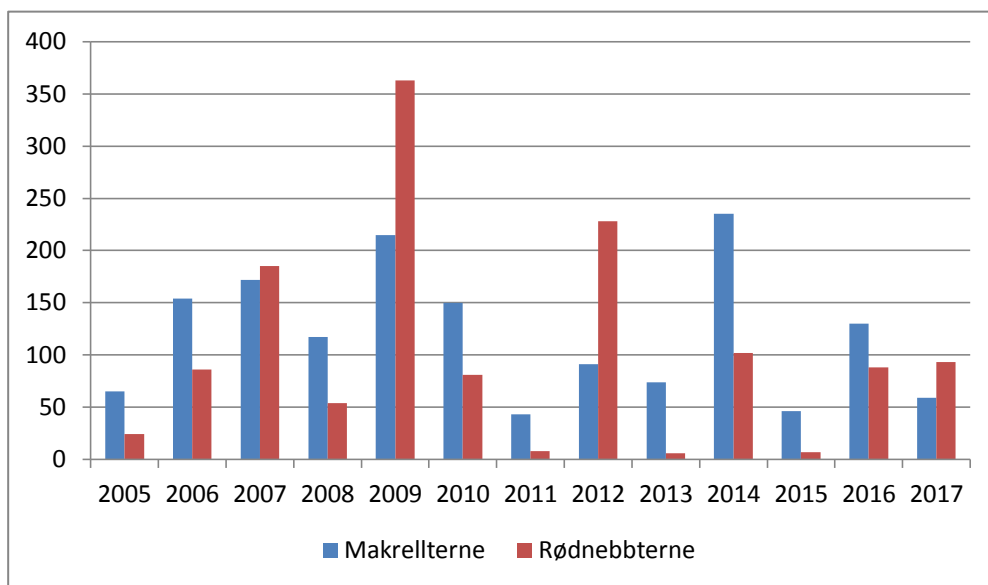
Rødnebbterna sliter på samme vis som makrellterna med å holde hekkebestanden oppe, og det er ikke usannsynlig at den om noen år også havner på den norske rødlista. Rødnebbterna er likevel fortsatt tallmessig overlegen i forhold til makrellterna både når det gjelder hekkepar og ungeproduksjon. I løpet av prosjektperioden har det skjedd en endring av hekkeutbredelsen ved at den har blitt innsnevret og at tyngdepunktet er flyttet mot vest. Det er første gang at rødnebbterna har hatt størst hekkesuksess i den ytterste og vestligste kolonien i kommunen på Urter, mens arten knapt nok hekket øst for Karmsundet. Denne dreiningen kan ha med predasjonstrykk å gjøre, eller mest sannsynlig med nærhet til gode næringskilder.

Et anslag på 330-358 hekkepar er godt opp fra i fjor, men det er likevel bare tre svakere sesonger. Ungeproduksjonen står ikke i forhold til fjorårets. Antall unger som kom på vingene ble omtrent som i 2016 (ca. 93 mot 88) til tross for at langt flere par gikk til hekking. Årsaken til lav ungeproduksjon er først og fremst at hele 5 av de største koloniene opphørte kort tid etter egglegging. Mink stod bak minst ett av disse tapene. Matknapphet kan være en årsak til problemene. Årets største kolonier ble Flataskjer, Salvøy med ca. 100 par, Urter med 65-75 og Bygnes, Vorråvågen med 42-45.

Antall hekkepar av makrellterne (blå) og rødnebbterne i prosjektperioden 2005-17.

Antall unger som kom på vingene av makrellterne og rødnebbterne i prosjektperioden 2005-17.

Nebb og klør mot sjøfuglene

I fjæra på en av de beste terneholmene gjennom de siste årene, satt en flokk på 40 rødnebbterner den andre uka i mai. Da hadde en mink akkurat rasert måkerirene og skremt alle hettemåkene bort, og de fleste fiskemåkene hadde tatt til vett og forlatt holmen. Jeg tror ternene forstod tegningen – og hekking kom aldri i gang. Den som ikke får detaljene med seg i sjøfuglkoloniene kunne tenkt: Så ga ternene opp hekkingen i år også – matmangel som følge av klimaendringer var nok grunnen.

Forskere er så opptatt av endringene som følger av global temperaturstigning, at mange overser andre forklaringer som sannsynligvis er viktigere faktorer for å forklare en del sjøfuglers bestandsnedgang i Sør-Norge. Minkens snart hundre år lange ødeleggelse og dreping av fuglers egg og unger i skjærgården, har etter hvert satt sine spor. At det fra forvaltningsmyndighetenes side ikke finnes bestandsmål og/eller bestandsregulering foren eneste flygende eller løpende predator utenom mink, er en fallitterklæring som sier at naturen får ordne opp selv. Men vi mennesker har medvirket til hardkjøret som finner sted mot sjøfuglene, vi burde også medvirke til å gjenopprette balansen for å kunne opprettholde et rikt naturmangfold.

Naturforvaltning som virker

I England har en begynt med døgnovervåking av bl.a. ternekolonier. Det er den eneste metoden som virkelig virker når problemene blir uhåndterlige for sjøfuglene.

Arctic tern numbers soar after National Trust babysits chicks round-the-clock for four months

Arctic tern numbers are soaring after National Trust rangers babysat fledgling chicks round-the-clock for four months to make sure they were protected from high tides and predators. More than 500 Arctic terns, and five internationally threatened little terns, have flown their nesting sites in Northumberland unscathed after wildlife experts set up a non-stop vigil, between May and August.

Erecting tents close to breeding areas, the team has monitored the birds 24 hours a day.

<http://www.telegraph.co.uk/science/2017/09/08/arctic-tern-numbers-soar-national-trust-babysits-chicks-round/>

Ringmerking

Merketall

I 2017 ble det ringmerket 29 makrellterner og 75 rødnebbterner. Alle var unger.

Fremmedkontroller

Makrellterne 8866336 (dansk) kontrollert hekkende i kolonien i Eidsbotn 21.6.2017, merket som 3k+ i Sydthy, Danmark 29.7.2016.

Rødnebbterne ST43998 (engelsk) kontrollert på hekkeplass (matet juv.) Indreholmane, Bygnes 22.7, merket som årsunge i Newburgh nær Aberdeen, Skottland 16.8.13.

Gjenfunn av egne merkinger

Makrellterne 7465092 merket som unge i Kvalavåg havn 29.6.2003, kontrollert i kolonien i Eidsbotn 18.6.2017. (7465292 avlest samme sted 16.7.13 – feilavlesing?)

Makrellterne 7470213 merket som unge i Tjøsvollvatnet 6.7.2006, kontrollert i kolonien i Eidsbotn 18.6.2017. (7470913 avlest Eidsbotn 7.6.13 var merket på Austdjupholmane 25.6.08 – feilavlesing?)

Makrellterne 7472724 merket som unge på Indreholmane, Bygnes 4.7.2007, kontrollert på Guleholmen, Skudeneshavn 27.5. og 2.6.2017.

Makrellterne 7472820 merket som unge i Kvalavåg havn 30.6.2007, kontrollert rugende på Lauvik-skjæret 14.6.2017.

Makrellterne 7482223 merket som unge på Indreholmane Bygnes 29.6. 2005, kontrollert på Guleholmen Skudeneshavn 25.5.2017.

Makrellterne 7543285 merket som unge i Lauvikjå, Salvøy 22.6.2014, kontrollert i par med ei umerket terne (hunn) på Søraskjeret, Bygnes 29.5.2017.

Rødnebbterne 7227744 merket som unge på Sandholmen, Syre 2.7.1985, kontrollert på Guleholmen Skudeneshavn 27.5.2017. Med sine 32 år er den Europas eldste rødnebbterne og verdens nest eldste rødnebbterne!

Rødnebbterne 7470223 merket som unge på Guleskjerå, Bygnes 7.7.2006, kontrollert på Indreholmane, Bygnes 29.5.2017.

Rødnebbterne 7470961 merket som unge på Bygnes 28.6.2008, Kontrollert med juv. på moloen ved Indreholmane 24.7.2017.

Rødnebbterne 7472994 merket som unge på Bygnes 23.6.2009, kontrollert på samme sted 22.7.2017.

Rødnebbterne 7505485 merket som unge på Veste i Haugesund 13.7.12, funnet drept på reir (tatt av rovfugl/vandrefalk?) 30.6.17.

T.v.: Forbløffende mange av ternene i koloniene våre, er over ti år gamle. Hva forteller det om nyrekruttering og overlevelse det siste tiåret? Dette er 7472724 – en 10 år gammel utflytter fra Bygnes til Skudeneshavn. Bildet er tatt på Guleholmen 2.6.17. T.h.: Rødnebbternereir på Urter etter at den rugende fuglen er tatt av rovfugl, trolig vandrefalk. Fot med ring forteller at terna var fra Veste nord for Haugesund.

Tiny Bird Breaks Migration Record With 60,000-Mile Flight

A bird weighing just 100 grams returned to an island off England's northeastern coast last month after completing the longest migratory flight ever recorded. The Arctic Tern was one of 29 birds electronically tagged with ultra-light geolocators by researchers at Newcastle University who were working with the BBC's Springwatch television show.

The record-breaking bird set off from its breeding grounds on the Farne Islands off the coast of Northumberland in July 2015, tracing Africa's west coast before flying for a time over the Indian Ocean. It then reached Antarctica, cruising over the Weddell Sea in February, before returning north to the United Kingdom, and arriving back on May 4. The journey amounted to an estimated total of 96,000 kilometers, or 60,000 miles.

Over the course of its lifetime, the bird could fly more than 1.8 million miles — or almost four trips to the moon and back — the researchers say. "For a bird that weighs less than an iPhone, that's an amazing feat," said lead researcher Chris Redfern. <http://time.com/4359453/arctic-tern-bird-migration-record/>

Fargemerking – kontroller og gjenfunn januar-april 2017

Fugler merket lokalt av Karmøy RG

Art	Ring-nummer	Kontroll-dato	Kontroll-sted	Forrige k. dato	Forrige k. sted	Merke-dato	Merke-sted
Gråmåke	JN199	2.1.17	Skårnes	12.12.16	Stavasand	30.6.09	Jarstein
Gråmåke	JN181	2.3.17	Sk.havn	8.7.16	Sk.havn	30.6.09	Jarstein
Sildemåke	J749L	2.1.17	Marokko			15.7.16	Hydro
Sildemåke	J2TT	3.1.17	Marokko	24.1.16	Marokko	15.7.12	Hydro
Gråmåke	J3667	4.1.17	Skottland	29.9.14	Skudenes	28.6.12	Hydro
Svartbak	JA764	7.1.17	Frankrike			25.6.16	Vorråvågen
Sildemåke	J742L	13.1.17	Portugal			15.7.16	Hydro
Gråmåke	JAR24	19.1.17	Husøy	10.10.16	Hydro	15.7.16	Hydro
Gråmåke	J1662	19.1+23.3.17	Skudenes	10.5.16	Skudenes	8.7.12	Jarstein
Gråmåke	JN125	22.1.17	K-fisk	19.3.14	Hydro	12.7.08	Hydro
Gråmåke	JN299	24.1.17	K-fisk	10.2.16	Sk.havn	11.7.09	Hydro
Svartbak	JT986	24.1.17	K-fisk	7.4.16	Åkra	29.9.15	Åkra
Svartbak	J1MT	24.1.17	K-fisk	5.1.16	K-fisk	30.6.07	Ryvingen
Svartbak	JU504	5.2.17	England			8.7.15	Hydro
Svartbak	JU519	26.2.17	Frankrike	6.1.16	England	13.7.15	Jarstein
Gråmåke	JN197	28.2.17	K-fisk	6.2.16	K-fisk	30.6.09	Jarstein
Gråmåke	JN244	28.2.17	Hydro	29.2.16	Haugesund	20.7.13	Hydro
Gråmåke	JAR13	28.2.17	Hydro	8.8.16	Husøy	8.7.15	Hydro
Gråmåke	JN141	19.3.17	Hydro, bass.	9.7.16	Hydro	12.7.08	Hydro
Toppskarv	AE	29.3.17	Sk.havn	4.2.17	Sande MØ	12.5.16	Jarstein
Toppskarv	AP	23.3.17	Jarstein	2.10+3.11.17	Bohuslen S	12.5.16	Jarstein
Toppskarv	CV	23.3.17	Jarstein	14.9.16	Gøtaland S	17.6.10	Jarstein
Sildemåke	JK7J	1.4.17	Hydro	5.4.16	Hydro	10.7.05	Hydro
Gråmåke	J8990	1.4.17	Hydro			5.7.16	Hydro
Fiskemåke	JXC5	1.4.17	Hydro	9.7.16	Hydro	6.7.10	Hydro
Fiskemåke	JX53	4.4.17	Hydro	14.5.15	Hydro	19.7.13	Hydro
Sildemåke	J7KH	31.3.17	Nederland			20.7.13	Hydro
Svartbak	JU547	30.3.17	England			24.7.16	Ferk,øyane
Fiskemåke	JX64	7.4.17	Nordstokke			10.7.13	Hydro
Svartbak	JU507	7.4.17	Nederland			13.7.15	Jarstein
Svartbak	JA805	29.3.17	England			4.7.16	Kavholmen
Sildemåke	J9TT	15.4.17	Amsterdam	21.9.12	Madrid	15.7.12	Hydro
Gråmåke	J8983	13.4.17	Hydro			5.7.16	Hydro
Gråmåke	JAR22	16.4.17	Hydro			15.7.16	Hydro

Fremmedkontroller - fugler merket av andre enn Karmøy RG (utenfor kommunen)

Art	Ring-nummer	Kontroll-dato	Kontroll-sted	Forrige k. dato	Forrige k. sted	Merke-dato	Merke-sted
Tundragås	A D6	2.1.17	Hillesland	21.11.16	Bremen, D	5.5.14	Russland
Tundragås	A G7	2.1.17	Hillesland	26.10.16	Bremen, D	5.5.14	Russland
Gråmåke	JL455	2.1.17	Skårnes	10.2.16	Vikevågen	30.6.15	Fjell, HO
Gråmåke	JEC22	2.1.17	Skårnes	24.9.16	Stavanger	14.8.14	Stavanger
Gråmåke	J6542	5.1.17	Tjøsvollvatnet	24.9.14	Værøy, NO	13.11.13	Stavanger
Gråmåke	J2993	13.1.17	Vikevågen	3.1.16	Stavanger	7.4.11	Stavanger
Gråmåke	JAH35	18.1.17	Vikevågen	2.1.17	Sola	7.8.15	Sandnes
Gråmåke	J5726	18.1.17	Vikevågen	8.6.16	Hydro	6.10.13	Haugesund
Gråmåke	J2990	18.1.17	Vikevågen	5.1.17	Stavanger	31.3.11	Stavanger
Gråmåke	J8508	22.1.17	K-fisk	27.12.16	Stavanger	18.4.14	Stavanger
Knoppsvane	04K f	8.1.17	Vikevågen	24.12.16	Skudenes	21.1.12	Sandnes
Knoppsvane	Y539 m	8.1.17	Vikevågen	24.12.16	Skudenes	6.5.15	Sandnes
Gråmåke	JAP05	19.1.17	Skudenes	27.5.15	Stavanger	6.5.16	Stavanger
Gråmåke	J6589	21.1.17	Skudenes	27.12.16	Stavanger	19.11.13	Stavanger
Gråmåke	JEE70	28.1.17	K-fisk			2.7.16	Mandal
Svartbak	JY282	28.1.17	Skudenes	8.2.14	Mandal	30.6.12	Jylland DK
Gråmåke	J7603	11.2.17	Vikevågen	1.3.16	Vikevågen	6.12.13	Stavanger
Fiskemåke	JXP5	11.2.17	Vikevågen	14.3.16	Vikevågen	3.1.08	Stavanger
Svartbak	JU354	16.2.17	Stavasanden	2.8.15	Danmark	24.6.14	Tvedestrand
Gråmåke	JAT36	15.2.17	Stavasanden	2.7.16	Hå	22.3.16	Stavanger
Svartbak	JWA57	19.2.17	Skudenes	1.2.17	Grimstad	25.6.16	Danmark
Svartbak	JWX85	19.2.17	Skudenes	15.10.16	Hirtshals	29.6.16	Danmark
Svartbak	JJ470	22.2.17	Stavasanden	2.8.16	Sande, MØ	25.3.16	Sola
Gråmåke	J8064	25.2.17	Stavasanden	9.3.16	Mandal	30.6.14	Tvedestrand
Svartbak	JT985	28.2.17	K-fisk	31.12.16	Oslo	1.12.14	Drøbak
Gråmåke	JET83	1.3.17	Skudeneshavn			4.7.16	Lindesnes
Gråmåke	J3015	1.3.17	Skudeneshavn	3.2.16	Sola	1.7.11	Stavanger
Svartbak	JX83	2.3.17	Skudeneshavn	24.6.15	Skudenes	12.7.07	Mandal
Svartbak	JP800	19.3.17	Hydro, bass.	22.5.16	Mandal	30.6.13	Mandal
Gråmåke	J2971	23.3.17	Skudeneshavn	28.6.16	Stavanger	9.3.11	Stavanger
Svartbak	JC560	25.3.17	K-fisk			11.6.16	Røyken BU
Fiskemåke	JOH0	8.4.17	Lista havn	29.3.17	Stavasanden	10.7.16	Lista
Svartbak	JJ519	29.3.17	Stavasanden	28.3.17	Hydro	19.7.16	Sande, MØ
Tjeld	AJ	6.6.17	Stava	16.3.16	Stavasanden	26.2.13	Dublin IR
Gråmåke	J3667	31.3.17	Stavasanden	4.1.17	Peterhead GB	28.6.12	Lyngdal
Gråmåke	JAT60	31.3.17	Stavasanden	16.5.16	Tysnes	5.7.15	Strand, RO
Fiskemåke	JA204	3.4.17	Stavasanden	13.3.17	Stavanger	6.12.16	Stavanger
Gråmåke	J6094	3.4.17	Stavasanden	30.10.16	Hanstholm DK	13.2.14	Mandal
Sildemåke	1K9B	8.4.17	Jarstein			19.3.13	England
Sildemåke	JXJ2	16.4.17	Hydro	31.1.14	Marokko	12.7.09	Farsund
Sildemåke	J4U0	25.4.17	Hydro			31.7.07	Karlsøy, TR

Spesielt interessante gjenfunn og kontroller

Gråmåke JAR24 – eksempel på en standfugl. De fleste gråmåkene synes å være trekkfugler, særlig de unge. Men de finnes etter hvert mange eksempler på måker som aldri flytter mer på seg enn at de kan se «hjem». En slik er JAR24 som ble klekket på Hydro i 2016 og sett på Husøy 19.1.17.

Sildemåke J4UO – besøk fra Nord-Norge. Denne rastet ved Hydro-kolonien 25.4 og var nok på vei mot Karlsøy i Troms hvor den ble merket 31.7.07.

Gråmåke JAH35 og J2990 – allerede på vei hjem? De ble merket som voksne i Sandnes og Stavanger i 2015 og 2011 hvor de har oppholdt seg utenom hekketida. De ble sist sett sør for fjorden henholdsvis 2.1 og 5.1.17. De var begge i Vikevågen 18.1.17. Er dette gråmåker som har hekkeplassene sine i Karmøy og som allerede har kommet tilbake?

Gråmåke JEE70 og svartbak og JY282 – nordover for å overvintre. Ringmerking har vist at forskjellige sjøfugler, som gråhegre, toppskarv og måker kan trekke mot nord i forhold til fødestedet for å overvintre. Gråmåke JEE70 og svartbak JY282 som klekket henholdsvis ved Mandal og ved Frederikshavn på Nord-Jylland ble kontrollert på Karmøy 28.1.

JWA57 og JWX85 – unge svartbaker på besøk i Skudeneshavn. To svartbaker merket som unger i Jylland i 2016, tok en vintertur nordover og ble sett ved fryseriet i Skudeneshavn 19.2.17.

Denne rødnebbterner som hekket vellykka på Bygnes i 2017, ble ringmerket i sitt første leveår nær Aberdeen i Skottland 16.8.13. Funnet støtter tidligere kontroller som vitner om at rødnebbternene våre ikke trekker direkte sørover etter hekketida, men heller flyr rett vest. Fra store områder samles de visstnok langt vest av Storbritannia før de setter kursen mot havområdene ved Antarktis.

Januartellingene

Art	S1	S2	S3	V1	V2	V3	V4	Ø1	Ø2	Ø3	N1	N2	N3	SUM
Smålom				1	1									
Storlom									2					
Islom				1										
Dvergdykker							1				2			
Hornnykker					3								1	
Havsule				3										
Toppskarv			1		5		11	9						
Storskarv	18	2		1	1		37	11		7	4	6		
Gråhegre	2	1	1		1	1	18	18		9	1	19	14	
Knoppsvane	2					1		4		2	1			
Sangsvane						1								
Grågås				8						10				
Brunnakke									9	3				
Krikkand						5				11				
Stokkand	7	3			120	4	11	8	2	16	14			
Bergand							9							
Toppand					4	12			2					
Ærfugl	5				35		6	3	200	7	16	3	2	
Havelle					9				17					
Svartand						1	6		31		1			
Sjørørre		2			5		1	1	4					
Kvinand	1	7	1		4	4		9	9	3		2	13	
Laksand	2								1					
Siland		3					12	14	7	6	3	8	6	
Havørn	1				2		1		3				1	
Vandrefalk					1									
Vannrikse						2								
Sivhøne									2					
Tjeld					1									
Steinvender					24									
Fjæreplytt				1										
Storspove			2		11									
Hettemåke				1	1	1								
Grønlandsmåke	1			1		1		1	1					
Fiskemåke	13		27		6	3								
Gråmåke	50	7	37		90	250		400	200	4			4	
Svartbak	5		4		4	16		21	8	14				
Polarmåke	3			1	3	4			2					
Teist				2	1		2		1					
Skjærpiplerke	1		1	5	4				3				3	

Telleperiode 1.-20.1. S1:Vikevågen-Skudeneshavn, S2: Syrevågen S3: Røyrvik-Sandve/Skårnes, V1:Tarevika-Stavasanden, V2: Åkrasanden-Stong/Årabrot, V3: Holmen-Tjøsvollsjøen/Tjøsvollvatnet -Sevland V4: Salvøy-Veavågen, Ø1:Kopervik-Bygnes-Hydro S, Ø2: Hydro N-Kolstøvågen-Husøy, Ø3: Bukkøy-Bø, N1: Salhus-Vikjå-Storøy, N2:Hibnarevågen-Kvalavåg-Visnes-Haugavågen, N3: Vikingstadsjøen-Dalsvågen-Hauskjevågen. For lokaliteter med mer enn en opptelling i perioden, gjelder høyeste antall.

Art	2013	2014	2016	2017
Smålom	1	2	1	
Islom	1	1	1	
Dvergdykker	6	6	5	
Gråstrupedykker	2	1	1	
Horndykker	1	1	1	
Toppskarv	33	21	19	
Storskarv	117	83	63	
Gråhegre	74	41	37	
Knoppsvane	28	23	28	
Sangsvane	10	6	5	
Grågås	15	5	9	
Stokkand	109	87	246	
Brunnakke	6	9	27	
Krikkand	2	11	39	
Bergand	7	14	1	
Toppand	68	2	32	
Ærfugl	326	251	527	
Havelle	24	75	130	
Svartand	8	29	29	
Sjørre	21	10	9	
Kvinand	49	25	44	
Laksand	7	1	3	
Siland	62	33	56	
Havørn	6	4	9	
Vandrefalk	2	1	2	
Vannrikse	1	0	4	
Sivhøne	0	1	3	
Sothøne	2	1	1	
Tjeld	0	0	0	
Steinvender	43	65	4 (73)*	
Fjæreplytt	6	5	0	
Storspove	2	16	10	
Hettemåke	2	2	0	
Fiskemåke	42	13	25	
Gråmåke	1036	885	1083	
Sildemåke	0	1	1	
Svartbak	84	97	73	
Alkekonge	3	1	4	
Teist	3	2	2	
Skjærpiplerke	6	20	6	

Oppsummering 2017 og sammenligning med januar tellingene 2013-2016.

Tellepunktene er lagt til områder som er kjent for å ha samlinger av sjøfugl vinterstid og som samtidig kan nås uten båt, slik at tellingene er mindre væravhengige, noe som gjør det enklere å sammenligne resultatene fra år til år. Punktene er spredt over hele øydelen av kommunen og omfatter de fleste og mest aktive sjøfuglområdene vinterstid.

Januartellingene i 2017 foregikk i en periode med ustabil lavtrykksvær dominert av byger og vind fra NV og V, som fulgte etter en uvanlig mild desember. Dette viser i tellingene ved at flere oppportunister var å finne enn de to foregående årene slik som stokkand, brunnakke og krikand. Ferskvannsendene blir gjerne lettere å oppdage når de samler seg på visse steder ved sjøen når isen legger seg på ferskvann. Andre arter var tallrike i desember, men forsvant nesten helt da rolig vær med frost og snø satte inn like over nyttår. Typiske representanter for denne gruppa er steinvender og skjærpiplerke.

For flertallet av artene er det ikke forskjellene i antall gjennom de tre årene som er mest overraskende, men hvor jevne tallene er. Den vanligste sjøfuglen i Karmøy om vinteren er gråmåke, fulgt av ærfugl og stokkand. Disse forekommer også på flest tellepunkter sammen med svartbak og siland. Tre år er for lite til å se noen tydelig trend i vinterbestandene, men en generell nedgang synes å gjelde for gråhegre, sjøorre og storskarv. For de rødlista endene havelle og ærfugl er det ingenting i de lokale antallene som tyder på nedgang, tvert i mot.

I januar 2017 var innslaget av «hvite måker» i måkeflokkene uvanlig stort. På bildet tre polarmåker på tak ved K-fisk på Sevland. 24.1.17.

En menneskeskapt masseutryddelse av arter er i gang

mener Bob Watson, som leder det internasjonale naturpanelet IPBES. Watson og andre eksperter fra IPBES har denne uken vært samlet til møte i Oslo. Her har de jobbet med innholdet i flere rapporter som det FN-støttede organet er i ferd med å utarbeide.

Hovedtemaene er biologisk mangfold, forringelse av landområder og tilstanden til jordas økosystemer. Watson understreker at situasjonen er alvorlig.

– Tapet av arter skjer mellom hundre og tusen ganger raskere enn det som ville vært naturlig, sier han til NTB.

Dyre- og plantearter trues både av forurensing og menneskeskapte klimaendringer. Skog hogges for å gjøre plass til mer jordbruk, og mange fiskebestander er rammet av overfiske.

I tillegg er mange arter truet av nye arter som mennesker har brakt inn i deres leveområder.

<http://www.abcnyheter.no/nyheter/2017/03/02/195282184/en-masseutryddelse-av-arter-er-i-gang>

2.3.2017

Den første hettemåken som ble funnet i Norge ble skutt ved Skudeneshavn i 1832. De første hekkingene fant sted på Jæren noen tiår senere, men det var først fra midten av forrige århundre at den store ekspansjonen i Norge fant sted. Nå har utvikling dessverre snudd, og uten tiltak står hettemåken i fare for å bli borte. En lignende historie gjelder flere av fuglene våre, som f.eks. tyrkerdue og havhest.